

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Навчально-науковий інститут права

5702 Методичні вказівки та завдання
до проведення практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни «Захист прав інтелектуальної власності
дослідників та наукових установ в Україні»
для студентів спеціальності 081 «Право»
освітньої програми «Інтелектуальна власність»
освітнього ступеня «*магістр*»
усіх форм навчання

Суми
Сумський державний університет
2024

Методичні вказівки та завдання до проведення практичних занять і самостійної роботи з дисципліни «Захист прав інтелектуальної власності дослідників та наукових установ в Україні» / укладачі: М. С. Уткіна, О. С. Малетова. – Суми : Сумський державний університет, 2024. – 38 с.

Кафедра кримінально-правових дисциплін та судочинства
ННІП

Зміст

С.

Вступ.....	4
Тема 1. Інтелектуальна власність як результат інтелектуальної творчої діяльності людини. Система інтелектуальної власності	5
Тема 2. Правові аспекти захисту авторських прав і суміжних прав в науковій сфері.....	8
Тема 3. Інтелектуальна власність на наукове відкриття, раціоналізаторську пропозицію, комерційну таємницю. Правочини щодо розпоряджання майновими правами та їх роль у захисті прав інтелектуальної власності в наукових дослідженнях	11
Тема 4. Охорона прав на знаки для товарів і послуг, промислові зразки та географічні зазначення	14
Тема 5. Комерціалізація наукових розробок: стратегії та виклики для дослідницьких інститутів	18
Тема 6. Вплив інтелектуальної власності на розвиток прогресивної технології, інформації та використання патентної документації. Міжнародний захист інтелектуальної власності: особливості для дослідників та наукових установ	21
Тема 7. Основні положення щодо відкритої науки та відкритих даних. Трансфер технологій.....	25
Тема 8. Охорона інтелектуальної власності в Інтернет-просторі. Етичні аспекти інтелектуальної власності при провадженні наукових досліджень	28
Список рекомендованої літератури	31

Вступ

Метою компоненту «Захист прав інтелектуальної власності дослідників та наукових установ в Україні» є досягнення здобувачами вищої освіти сучасного системного мислення та спеціальних знань у сфері правового захисту інтелектуальної власності, розуміння механізмів захисту прав дослідників і наукових установ та здатності їх застосування у науково-дослідній діяльності.

Метою методичних вказівок є формування у здобувачів ґрунтовних знань, практичних навичок та вмій, необхідних для ефективного захисту прав інтелектуальної власності дослідників та наукових установ в умовах сучасного правового регулювання в Україні. Завдання освітнього компоненту «Захист прав інтелектуальної власності дослідників та наукових установ в Україні» полягають у поглибленому вивченні основних правових засад інтелектуальної власності, аналізі національного та міжнародного законодавства, а також розгляді практичних кейсів, які ілюструють актуальні виклики в цій галузі.

Навчальним планом передбачене засвоєння зазначеного освітнього компонента на лекціях, практичних (семінарських) заняттях, а також під час самостійної роботи та контролю навчальної роботи. Методичні вказівки включають структурований матеріал, необхідний для організації практичних занять та самостійної роботи здобувачів вищої освіти, а також комплекс завдань, спрямованих на опрацювання основних тем курсу.

Тема 1. Інтелектуальна власність як результат інтелектуальної творчої діяльності людини. Система інтелектуальної власності

План

1. Поняття інтелектуальної власності.
2. Основні інститути права інтелектуальної власності.
3. Об'єкти та суб'єкти інтелектуальної власності.
4. Проблеми та перспективи розвитку інтелектуальної власності в Україні у наукових та дослідницьких проектах.

Теми для дискусій

1. Інтелектуальна власність як фундамент розвитку суспільства: переваги та виклики.
2. Роль інститутів права інтелектуальної власності у захисті інновацій.
3. Об'єкти інтелектуальної власності: нові виклики в умовах цифрової епохи.
4. Суб'єкти інтелектуальної власності: баланс інтересів автора, роботодавця та суспільства.
5. Проблеми та перспективи розвитку інтелектуальної власності в Україні.
6. Міжнародні стандарти у сфері інтелектуальної власності: кращі практики для України.
7. Етичні аспекти інтелектуальної власності: чи завжди правовий захист виправданий.
8. Інтелектуальна власність у контексті глобалізації: виклики для українських дослідників.

Питання для самоконтролю

1. Чи сприяє розвиток інтелектуальної власності науково-технічному прогресу?
2. Як впливає захист інтелектуальних прав на стимулювання інновацій?
3. Як цифровізація змінює підхід до визначення та захисту об'єктів інтелектуальної власності?
4. Як держава має регулювати взаємовідносини між суб'єктами інтелектуальної власності?
5. Які стратегії можуть сприяти покращенню захисту прав інтелектуальної власності у наукових і дослідницьких проектах?
6. Наскільки важливою є гармонізація національного законодавства із нормами ВОІВ (Всесвітньої організації інтелектуальної власності)?
7. Чи має право суспільство на доступ до критичних наукових і технічних відкриттів?
8. Як глобальні ринки впливають на захист прав інтелектуальної власності в Україні?

Завдання для самостійної роботи

1. Порівняти національне законодавство з міжнародними актами (Паризька конвенція, Бернська конвенція, Угода TRIPS).
2. Обрати наукову або дослідницьку розробку в Україні, яка має статус об'єкта інтелектуальної власності. Охарактеризувати: її автора або розробника; форму правового захисту; можливі ризики порушення прав. Проаналізувати етапи, необхідні для отримання охоронного документа (патенту, свідоцтва про реєстрацію авторського права на твір) на обраний об'єкт.
3. Уявіть, що ви є консультантом стартапу, який працює

над інноваційним продуктом. Підготуйте рекомендації для команди щодо: захисту інтелектуальної власності в Україні; запобігання порушенням прав на міжнародному рівні.

4. Знайдіть судовий кейс в Україні, що стосується порушення прав інтелектуальної власності. Опишіть обставини справи й проаналізуйте позицію суду та результат справи. Розробіть рекомендації для уникнення подібних конфліктів у майбутньому.

Тема 2. Правові аспекти захисту авторських прав і суміжних прав в науковій сфері

План

1. Визначення авторського права й суміжних прав та значення в науковій сфері.
2. Роль авторства у визнанні та захисті інтелектуальної власності.
3. Правове регулювання відносин у сфері авторського права і суміжних прав.
4. Основні принципи авторського права.
5. Презумпція авторства.
6. Об'єкти авторського права, їх охорона. Об'єкти, що не охороняються авторським правом.
7. Особисті немайнові та майнові права автора.
8. Авторське право на службовий твір та твір, створений за замовленням.
9. Вільне використання творів.
10. Об'єкти, зміст і суб'єкти суміжних прав.
11. Процес виникнення та реєстрації авторських прав на наукові твори.
12. Засоби захисту від плагіату та незаконного використання наукових праць.
13. Вплив цифровізації та відкритого доступу на захист авторських прав.

Теми для дискусій

1. Авторське право у науковій сфері: чи завжди законодавство відповідає сучасним викликам?

2. Авторство як фундамент визнання наукових досягнень: етика та право.
3. Вільне використання творів у науці: баланс між доступністю знань і захистом прав автора.
4. Захист авторських прав від плагіату: як ефективно запобігати незаконному використанню наукових праць?
5. Службовий твір: кому належить право – автору чи роботодавцю?
6. Авторське право на наукові твори: чи є реєстрація обов'язковою умовою захисту?
7. Етика визнання авторства в колективних дослідженнях.
8. Суміжні права в науці: перспективи розвитку.
9. Захист наукових творів у відкритому доступі: виклик чи можливість?

Питання для самоконтролю

1. Які прогалини існують у правовому регулюванні авторських прав у науці?
2. Як цифровізація змінює роль авторського права в науковій сфері?
3. Як впливає відкритий доступ на розвиток науки та права авторів?
4. Чи достатніми є існуючі засоби захисту від плагіату в Україні?
5. Як впровадження технологій штучного інтелекту вплине на боротьбу з плагіатом?
6. Як знайти справедливий баланс між інтересами автора та замовника?
7. Яким чином регулюється право на службовий твір?

8. Які переваги та недоліки формальної реєстрації авторських прав для науковців?

9. Як правильно «розподіляти» авторство у випадках, коли над дослідженням працює кілька осіб?

10. Як суміжні права впливають на створення і поширення наукового контенту?

11. Чи достатньо ефективні ліцензії Creative Commons для захисту наукових творів?

12. У чому полягає принцип презумпції авторства, і як його застосовувати на практиці?

13. Які види порушень авторських прав найбільш поширені в науці?

Завдання для самостійної роботи

1. Зробити компаративний аналіз правового регулювання авторського права в Україні та одній з країн ЄС. Виокремити ключові відмінності у підходах до службових творів.

2. Визначте, чи є наукова стаття, створена за грантової підтримки, службовим твором. Обґрунтуйте вашу відповідь із посиланням на законодавство.

3. Розробіть покрокову інструкцію для реєстрації авторського права на наукову роботу.

4. Проаналізуйте, як впливає відкритий доступ до наукових статей на правовий захист авторства. Підготуйте рекомендації для запобігання плагіату у наукових роботах.

5. Змодельуйте ситуацію створення наукового твору за замовленням, де виникає конфлікт щодо розподілу прав. Запропонуйте правове вирішення.

Тема 3. Інтелектуальна власність на наукове відкриття, раціоналізаторську пропозицію, комерційну таємницю.

План

1. Значення інтелектуальної власності у стимулюванні наукових досягнень.
2. Визначення наукового відкриття та його відмінності від інших видів інтелектуальної власності.
3. Правовий захист наукових відкриттів.
4. Раціоналізаторська пропозиція як форма інновації, правовий захист.
5. Визначення комерційної таємниці та її роль у науковій галузі.
6. Засоби захисту комерційної таємниці та використання в дослідницьких проєктах.
7. Вплив глобалізації на захист інтелектуальної власності в науковій сфері.
8. Поняття та загальна характеристика ліцензійних угод.
9. Ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності.
10. Ліцензійний договір: основні поняття та характеристика, види.
11. Договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності.
12. Договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності.
13. Інші правочини щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Теми для дискусій

1. Інтелектуальна власність як стимул для наукових інновацій.
2. Наукове відкриття: до питання захисту.
3. Раціоналізаторська пропозиція як драйвер інноваційного розвитку.
4. Комерційна таємниця у наукових дослідженнях: переваги та ризики.
5. Глобалізація як виклик для захисту інтелектуальної власності.
6. Ліцензійні угоди: стимул для комерціалізації науки чи спосіб обмеження доступу?
7. Передача виключних майнових прав: переваги та ризики для автора та замовника.

Питання для самоконтролю

1. Чи завжди захист інтелектуальної власності стимулює наукові досягнення?
2. Як балансувати між захистом відкриття та його доступністю для суспільства?
3. Чи може спрощення процедур захисту стимулювати розвиток цієї форми інновацій?
4. Яке значення має інтелектуальна власність для розвитку науки та інновацій?
5. У чому полягає специфіка правового захисту наукових відкриттів?
6. Що таке комерційна таємниця, і яку роль вона відіграє в наукових дослідженнях?
7. Що таке ліцензійна угода, і які її основні види?

8. У чому різниця між ліцензійним договором та договором про передання виключних майнових прав?

9. Як глобалізація впливає на механізми захисту інтелектуальної власності?

10. Що передбачає договір про створення за замовленням об'єкта інтелектуальної власності?

11. Які основні засоби правового захисту наукових відкриттів у міжнародній практиці?

12. Якими є ключові ознаки комерційної таємниці, що відрізняють її від інших об'єктів інтелектуальної власності?

13. Які правочини щодо розпорядження майновими правами на інтелектуальну власність є найбільш поширеними?

Завдання для самостійної роботи

1. Розробіть проєкт ліцензійного договору на використання наукового відкриття.

2. Проаналізуйте міжнародні стандарти щодо охорони комерційної таємниці та порівняйте з національним законодавством.

3. Визначте основні виклики, пов'язані із захистом інтелектуальної власності в умовах глобалізації.

4. Підготуйте рекомендації для вдосконалення системи охорони раціоналізаторських пропозицій в Україні.

5. Створіть інфографіку щодо етапів захисту комерційної таємниці в наукових дослідженнях.

6. Розробіть буклет для науковців про основні види договорів, пов'язаних із розпорядженням інтелектуальною власністю.

Тема 4. Охорона прав на знаки для товарів і послуг, промислові зразки та географічні зазначення

План

1. Місце і роль знаків для товарів і послуг, промислових зразків та географічних зазначень серед об'єктів права інтелектуальної власності.
2. Правова охорона торговельних марок, порядок одержання свідоцтва.
3. Права та обов'язки, що випливають зі свідоцтва.
4. Припинення дії свідоцтва та визнання його недійсним.
5. Захист прав власника свідоцтва на торговельну марку.
6. Загальні поняття та положення щодо промислових зразків, їх правова охорона.
7. Порядок реєстрації промислового зразка.
8. Права та обов'язки суб'єктів прав на промислові зразки.
9. Припинення державної реєстрації та визнання прав недійсними.
10. Захист прав власника зареєстрованого або незареєстрованого промислового зразка.
11. Правова охорона географічних зазначень, порядок їх реєстрації.
12. Права та обов'язки, що випливають із реєстрації географічного зазначення.
13. Порядок визнання недійсною та припинення правової охорони географічного зазначення.

14. Захист прав, що впливають з реєстрації географічного зазначення.
15. Захист від недобросовісної конкуренції.
16. Створення бренду та управління інтелектуальною власністю.
17. Правові аспекти використання та захисту знаків в корпоративному середовищі.

Питання для дискусій

1. Роль торговельних марок, промислових зразків та географічних зазначень у формуванні економічної конкурентоспроможності.
2. Ефективність реєстраційних процедур в Україні: переваги та проблеми.
3. Захист прав на торговельні марки в умовах недобросовісної конкуренції.
4. Географічні зазначення: стимул для розвитку локальних виробництв чи бар'єр для нових учасників ринку?
5. Створення бренду як елемент управління інтелектуальною власністю.
6. Які основні виклики виникають у захисті географічних зазначень у глобальному масштабі?
7. Промислові зразки як інструмент інноваційного дизайну: чи достатньо захисту в Україні?
8. Торговельна марка як актив компанії: чи завжди реєстрація забезпечує ефективний захист?
9. Недобросовісна конкуренція у сфері інтелектуальної власності: як захистити права?
10. Управління інтелектуальною власністю в корпоративному середовищі.

Питання для самоконтролю

1. Яке місце займають знаки для товарів і послуг, промислові зразки та географічні зазначення серед об'єктів інтелектуальної власності?
2. Який порядок реєстрації торговельної марки?
3. У яких випадках дія свідоцтва може бути припинена або визнана недійсною?
4. Що таке промисловий зразок, і як здійснюється його реєстрація?
5. Які права та обов'язки має власник зареєстрованого промислового зразка?
6. Що таке географічне зазначення, і як відбувається його реєстрація?
7. У яких випадках правова охорона географічного зазначення може бути припинена?
8. Як захистити права, що випливають з реєстрації торговельної марки, промислового зразка чи географічного зазначення?
9. Які форми недобросовісної конкуренції найчастіше зустрічаються у сфері використання знаків для товарів та послуг?
10. Як оптимально організувати використання та захист торговельних марок, промислових зразків і географічних зазначень у компанії?
11. Які найбільш поширені форми недобросовісної конкуренції в Україні?
12. Які недоліки існують у чинній системі захисту торговельних марок?
13. Що таке недобросовісна конкуренція, і як вона впливає на права власників об'єктів інтелектуальної власності?

14. Чим відрізняється правовий статус географічного зазначення від торговельної марки?

15. Як географічні зазначення впливають на конкурентоспроможність локальних виробників?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте роль географічних зазначень у розвитку локальної економіки.

2. Розробіть стратегію захисту для підприємства, яке зіткнулося з недобросовісною конкуренцією, що стосується його торговельної марки.

3. Порівняйте процедури реєстрації промислових зразків в Україні та одній із країн ЄС.

4. Визначте основні проблеми, пов'язані з реєстрацією промислових зразків в Україні.

5. Створіть інфографіку, яка відображає процес створення бренду та управління інтелектуальною власністю.

Тема 5. Комерціалізація наукових розробок: стратегії та виклики для дослідницьких інститутів

План

1. Значення та характеристика комерціалізації наукових розробок та її роль у розвитку інноваційного сектору, дослідницьких інститутів та їхніх наукових досягнень.
2. Роль інтелектуальної власності у процесі комерціалізації.
3. Роль стартапів та партнерських угод у використанні наукових розробок.
4. Визначення комерційного потенціалу наукових розробок та їхніх ринкових можливостей.
5. Управління ризиками та несприятливими факторами у процесі переходу від науки до бізнесу.
6. Забезпечення правового захисту інтелектуальної власності при комерціалізації.

Питання для дискусій

1. Комерціалізація наукових розробок: чи завжди вона є вигідною для дослідницьких інститутів?
2. Чи можна досягти балансу між академічною свободою та потребою у прибутковості?
3. Як впливає комерціалізація наукових розробок на наукову етику?
4. Які проблеми найчастіше виникають у процесі захисту прав інтелектуальної власності під час комерціалізації?
5. Роль стартапів у комерціалізації наукових розробок.
6. Які ризики пов'язані з трансформацією наукових розробок у стартапи?

7. Оцінка комерційного потенціалу наукових розробок.
8. Як дослідницькі інститути можуть ефективніше оцінювати ринковий потенціал своїх відкриттів?
9. Ризики комерціалізації: як дослідницькі інститути можуть мінімізувати втрати?
10. Захист інтелектуальної власності: чи забезпечує національне законодавство достатній рівень підтримки?

Питання для самоконтролю

1. Що таке комерціалізація наукових розробок, і яке її значення для інноваційного сектору?
2. Які переваги надає правовий захист інтелектуальної власності в процесі комерціалізації?
3. Яку роль відіграють стартапи у впровадженні наукових ідей у бізнес?
4. Які ключові фактори впливають на оцінку комерційного потенціалу наукових розробок?
5. Які ризики найчастіше виникають у процесі комерціалізації?
6. Які способи захисту інтелектуальної власності є найбільш ефективними при комерціалізації?
7. Як визначити ринкові можливості для наукових розробок?
8. Які партнерські угоди можуть бути корисними для успішної комерціалізації?
9. Яка роль дослідницьких інститутів у розвитку інноваційного сектору через комерціалізацію?
10. Які переваги та недоліки використання стартапів для впровадження наукових розробок у бізнес?

11. Які основні способи правового захисту інтелектуальної власності існують при комерціалізації?

Завдання для самостійної роботи

1. Визначте приклад успішної комерціалізації наукової розробки в Україні або за кордоном. Опишіть ключові фактори успіху.

2. Розробіть план дій для дослідницького інституту з оцінки ринкового потенціалу його наукових відкриттів.

3. Проаналізуйте основні ризики, з якими стикаються дослідницькі інститути під час трансформації наукових розробок у комерційні продукти.

4. Складіть рекомендації для дослідників щодо оцінки комерційного потенціалу їхніх розробок.

5. Уявіть, що ви є керівником дослідницького інституту. Опишіть ваші дії для забезпечення правового захисту об'єктів інтелектуальної власності перед їх передачею у бізнес-середовище.

Тема 6. Вплив інтелектуальної власності на розвиток прогресивної технології, інформації та використання патентної документації. Міжнародний захист інтелектуальної власності: особливості для дослідників та наукових установ

План

1. Тенденції розвитку економіки під час створення конкурентоздатної техніки і технології.
2. Роль науково-технічної інформації в розвитку техніки і технології.
3. Джерела патентної документації та патентних описів як об'єктів інтелектуальної власності.
4. Пошук, аналіз та використання патентів у наукових дослідженнях та інноваційних проєктах.
5. Переваги та виклики в застосуванні інтелектуальної власності у розробці новітніх технологій.
6. Роль державної політики та правового середовища у заохоченні створення.
7. Міжнародний захист інтелектуальної власності та його значення для дослідників та наукових установ.
8. Глобальні виклики та можливості у сфері захисту інтелектуальних прав.
9. Ключові міжнародні документи, що регулюють питання інтелектуальної власності.
10. Роль та значення інтелектуальної власності у правових системах Європейського Союзу та Євразійського економічного співтовариства.
11. Міжнародні проєкти та ініціативи в галузі інтелектуальної власності.

12. Крос-культурні виклики в праві інтелектуальної власності.

Питання для дискусій

1. Роль інтелектуальної власності у стимулюванні прогресивної технології.

2. Патентна документація як джерело знань для науковців.

3. Міжнародний захист інтелектуальної власності: виклики для дослідників.

4. Ключова роль державної політики у підтримці інновацій.

5. Глобальні виклики у сфері захисту інтелектуальних прав.

6. Крос-культурні аспекти права інтелектуальної власності.

Питання для самоконтролю

1. Як глобалізація впливає на захист прав інтелектуальної власності?

2. Чи є чинна політика України достатньо ефективною для заохочення наукових досліджень?

3. Чи є гармонізація міжнародного законодавства ефективним рішенням?

4. Як культурні відмінності впливають на формування правових підходів до інтелектуальної власності?

5. Чи можливо розробити універсальні стандарти у сфері інтелектуальної власності?

6. Як інтелектуальна власність впливає на розвиток економіки та технологій?

7. Яке значення має науково-технічна інформація для створення інновацій?

8. Як здійснюється пошук та аналіз патентів у наукових дослідженнях?

9. Які переваги надає використання інтелектуальної власності у розробці новітніх технологій?

10. Яку роль відіграє державна політика у заохоченні розвитку інновацій?

11. У чому полягає суть міжнародного захисту інтелектуальної власності?

12. Які основні міжнародні документи регулюють питання інтелектуальної власності?

13. Чим відрізняються підходи до інтелектуальної власності у правових системах ЄС та Євразійського економічного співтовариства?

14. Як міжнародні ініціативи можуть сприяти покращенню захисту прав інтелектуальної власності?

15. Які виклики виникають у сфері захисту інтелектуальної власності у зв'язку з глобалізацією?

16. Як культурні відмінності впливають на правове регулювання інтелектуальної власності у різних країнах?

Завдання для самостійної роботи

1. Розкрийте значення інтелектуальної власності для розвитку прогресивних технологій.

2. Знайдіть приклад наукової розробки, для якої було використано аналіз патентної документації, і опишіть, як це вплинуло на інновацію.

3. Порівняйте особливості міжнародного захисту інтелектуальної власності у ЄС та Євразійському економічному

співтоваристві.

4. Проаналізуйте проблеми захисту прав інтелектуальної власності у цифровому середовищі.

5. Проведіть аналіз кількох міжнародних проєктів у сфері інтелектуальної власності, визначте їхній вплив на розвиток технологій.

6. Складіть сценарій розв'язання конфлікту між двома компаніями щодо використання одного й того ж патенту.

Тема 7. Основні положення щодо відкритої науки та відкритих даних. Трансфер технологій

План

1. Визначення категорій «відкрита наука» та «відкриті дані».
2. Принципи відкритості та доступності наукової інформації.
3. Відкрита наука у розвитку наукового середовища та суспільства.
4. Відкритість у проведенні наукових досліджень, опублікуванні результатів наукових досліджень та обміні знаннями.
5. Основні принципи відкритих даних.
6. Роль відкритих даних у сприянні інноваціям та розвитку нових технологій.
7. Поняття трансферу технологій та його значення у сучасному інноваційному середовищі.
8. Основні форми, види та механізми трансферу технологій.
9. Процес трансферу технологій: від виникнення ідеї до комерційного впровадження.
10. Роль дослідницьких установ, бізнесу, та урядових організацій у технологічному трансфері.
11. Правові та фінансові аспекти трансферу технологій. Вплив відкритої науки на трансфер технологій.
12. Венчурне підприємництво.

Питання для дискусій

1. Відкрита наука: чи є вона майбутнім для наукового співтовариства?
2. Як відкрита наука впливає на якість та етичність досліджень?
3. Відкриті дані: можливості та виклики.
4. Як відкриті дані змінюють підходи до досліджень і технологій?
5. Трансфер технологій: виклики впровадження інновацій.
6. Роль відкритих даних у сприянні інноваціям.
7. Роль дослідницьких установ, бізнесу та уряду у технологічному трансфері.

Питання для самоконтролю

1. Що таке «відкрита наука» та «відкриті дані», і яке їхнє значення для науки?
2. Які принципи відкритості та доступності наукової інформації?
3. Як відкрита наука впливає на розвиток наукового середовища та суспільства?
4. Які переваги відкритості у проведенні досліджень та обміні знаннями?
5. Які основні принципи відкритих даних, і як вони сприяють інноваціям?
6. Що таке трансфер технологій, і яке його значення для інноваційного середовища?
7. Які основні форми та механізми трансферу технологій існують?
8. Як відбувається процес трансферу технологій: від ідеї до комерційного впровадження?

9. Яка роль бізнесу, дослідницьких установ та уряду у процесі трансферу технологій?

10. Як впливає відкрита наука на процес трансферу технологій?

11. Які правові та фінансові аспекти необхідно враховувати при трансфері технологій?

12. Що таке венчурне підприємництво, і як воно сприяє розвитку інновацій?

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізуйте приклад успішного застосування відкритих даних для створення інноваційного продукту.

2. Опишіть процес трансферу конкретної технології від її розробки до комерційного використання.

3. Порівняйте підходи до впровадження відкритої науки в Україні та одній із країн ЄС.

4. Розробіть рекомендації для дослідників щодо ефективного використання відкритих даних у своїх дослідженнях.

5. Зобразіть схему процесу трансферу технологій із зазначенням ключових етапів та учасників.

Тема 8. Охорона інтелектуальної власності в Інтернет-просторі. Етичні аспекти інтелектуальної власності при провадженні наукових досліджень

План

1. Теоретичні особливості захисту інтелектуальної власності в мережі Інтернет.
2. Проблеми охорони права інтелектуальної власності в мережі Інтернет.
3. Захист прав на доменне ім'я.
4. Захист доменного імені під час використання у назві сайту.
5. Охорона торгових знаків у віртуальному просторі.
6. Захист бренду в мережі Інтернет від контрабанди та паралельного імпорту.
7. Сучасні тенденції у піратстві контенту та товарами в онлайн просторі.
8. Правові засоби вирішення.
9. Відповідальне зберігання та обробка даних у наукових дослідженнях.
10. Передача та публікація результатів з урахуванням прав інтелектуальної власності.
11. Етичні аспекти вибору ліцензій для наукових публікацій.
12. Справедливе визнання та розподіл авторських прав у колективних дослідженнях.
13. Баланс між комерціалізацією результатів досліджень та загальнодоступністю й відкритістю.

14. Вирішення конфлікту між захистом прав інтелектуальної власності та відкритим доступом до наукових результатів.

15. Поняття етичної відповідальності у разі порушень прав інтелектуальної власності.

16. Забезпечення етичного використання відкритих даних та робіт у колективній інтелектуальній власності.

Питання для дискусій

1. Охорона інтелектуальної власності в Інтернет-просторі: виклики цифрової епохи.

2. Захист брендів у віртуальному просторі.

3. Етичні аспекти інтелектуальної власності у наукових дослідженнях.

4. Баланс між відкритістю та захистом прав інтелектуальної власності.

5. Сучасні тенденції піратства: виклики для правовласників.

Питання для самоконтролю

1. Які особливості має охорона інтелектуальної власності у мережі Інтернет?

2. Які проблеми найчастіше виникають при захисті прав на доменні імена?

3. Як торгові знаки захищаються у віртуальному просторі?

4. Що таке піратство контенту, і як воно впливає на творців?

5. Які правові засоби можна застосовувати для вирішення конфліктів у сфері інтелектуальної власності в Інтернеті?

6. Як забезпечити етичне зберігання та обробку даних у наукових дослідженнях?
7. Які ліцензії доцільно використовувати для наукових публікацій?
8. Як справедливо розподіляти авторські права у колективних дослідженнях?
9. У чому полягає конфлікт між комерціалізацією досліджень та їх відкритістю?
10. Які механізми дозволяють досягти балансу між захистом інтелектуальної власності та відкритим доступом?
11. Що означає етична відповідальність у разі порушення прав інтелектуальної власності?
12. Як уникнути порушень при використанні відкритих даних та робіт у колективній інтелектуальній власності?

Завдання для самостійної роботи

1. Наведіть приклад конфлікту щодо доменного імені або торгової марки у віртуальному просторі, та опишіть його вирішення.
2. Розробіть план захисту бренду від піратства та недобросовісного використання в Інтернеті.
3. Проаналізуйте відмінності у правовому регулюванні відкритих даних у США та ЄС.
4. Дослідіть приклади успішних механізмів забезпечення етичного використання відкритих даних у дослідженнях.
5. Створіть інфографіку, яка відображає етапи захисту інтелектуальної власності в Інтернет-просторі.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові акти

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051.

2. Брюссельська конвенція про розповсюдження несучих програм сигналів, що передаються через супутники від 21.05.1974 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_250.

3. Будапештський договір про міжнародне визнання депонування мікроорганізмів з метою патентної процедури від 28.04.1977 р. № 995_039. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_039.

4. Вашингтонський договір про інтелектуальну власність у відношенні інтегральних мікросхем : Міжнародний документ від 26.05.1989 р. Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: https://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=295136.

5. Віденська угода про заснування Міжнародної класифікації зображувальних елементів знаків : Міжнародний документ від 12.06.1973 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_h33.

6. Всесвітня конвенція про авторське право: Міжнародний документ від 06.09.1952 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_052.

7. Гаазький акт Гаазької угоди про міжнародну реєстрацію промислових зразків від 28.11.1960 р. № 995_132. *Верховна Рада*

України. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_132.

8. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.

9. Директива Європейського Парламенту і Ради 2001/29/ЄС від 22 травня 2001 року про гармонізацію окремих аспектів авторського права і суміжних прав в інформаційному суспільстві від 22.05.2001 р. № 2001/29/ЄС. *Офіційний вісник Європейських співтовариств*. 2001 р. L 167. Ст. 10

10. Директива 2009/24/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 квітня 2009 року про правову охорону комп'ютерних програм. URL: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/24/oj>

11. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20 грудня 1996 року та положення Бернської конвенції (1971 р.), на які містяться посилання у Договорі : Міжнародний документ від 20.12.1996 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_770.

12. Договір про закони щодо товарних знаків : Міжнародний документ від 13.10.1995 р. *Верховна Рада України*. URL : http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_102.

13. Договір про патентне право : Міжнародний документ від 01.06.2000 р. *Верховна Рада України*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_002#Text

14. Договір про патентну кооперацію : Міжнародний документ від 19.06.1970 р. *Верховна Рада України*. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_001.

15. Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їх фонограм (Конвенція

про фонограми) : Міжнародний документ від 29.10.1971 р. Верховна Рада України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_124.

16. Конвенція про розповсюдження несучих програми сигналів, що передаються через супутники : Міжнародний документ від 21.05.1974 р. *Верховна Рада України*. URL : https://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_250.

17. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. *Офіційний сайт Президента України*. URL: <https://www.president.gov.ua/ua/documents/constitution/konstituciya-ukrayini-rozdil-i>

18. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.

19. Лісабонська угода про охорону найменувань місця походження товару та їх міжнародна реєстрація від 31.10.1958 р.

20. Локарнська угода про заснування Міжнародної патентної класифікації : Міжнародний документ від 08.10.1968 р. Верховна Рада України. URL : https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_b07.

21. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14.04.1981 р. № 995_134. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_134.

22. Мадридська угода про недопущення неправдивих або таких, що вводять в оману, зазначень походження товарів : Міжнародний документ від 01.01.2008 р. Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL : https://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=281372#P51_1531.

23. Міжнародна конвенція про охорону інтересів

виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення (Римська конвенція) : Міжнародний документ від 26.10.1961 р. Верховна Рада України. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763.

24. Ніщцька угода про Міжнародну класифікацію товарів і послуг для реєстрації знаків від 15.06.1957 р. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_066.

25. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883 р. № 995_123. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123.

26. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>

27. Про державну підтримку засобів масової інформації та соціальний захист журналістів : Закон України від 23.09.1997 р. № 540/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/540/97-%D0%B2%D1%80>.

28. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.

29. Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги : Закон України від 05.10.2017 № 2155-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-19#Text>.

30. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав : Закон України від 22.08.2018 р. № 2415-VIII. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19>

31. Про затвердження Інструкції про порядок ознайомлення будь-якої особи з матеріалами заявки на об'єкт

права інтелектуальної власності : Наказ Міністерства освіти і науки України від 22.04.2005 р. № 247. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0494-05>.

32. Про затвердження Правил складання, подання та розгляду заявки на реєстрацію топографії інтегральної мікросхеми : Наказ Міністерства освіти і науки України від 18.04.2002 р. № 260. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0406-02>.

33. Про затвердження Положення про Державний реєстр України топографій інтегральних мікросхем : Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.04.2001 р. № 292. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0375-01>.

34. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.

35. Про медіа : Закон України від 13. 12. 2022 р. № 2849-ІХ. *Верховна Рада України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

36. Про науково-технічну інформацію : Закон України від 25.06.1993 р. № 3322-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>.

37. Про науково-технічну експертизу : Закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80>.

38. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15.12.1993 р. № 3687-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

39. Про охорону прав на зазначення походження товарів : Закон України від 16.06.1999 р. № 752-ХІV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.

40. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15.12.1993 р. № 3689-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

41. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15.12.1993 р. № 3688-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.

42. Про охорону прав на сорти рослин : Закон України від 21.04.1993 р. № 3166-ХІІ. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3116-12>.

43. Про охорону прав на компоунвання напівпровідникових виробів : Закон України від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80>.

44. Про схвалення Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами на період до 2025 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації від 17.11.2021 р. № 1467-р. *Офіційний вісник України*. 2021. № 92. Ст. 368.

45. Рекомендації щодо застосування вільних публічних ліцензій на використання об'єктів авторського права і суміжних прав. *Офіційний сайт Мінекономіки*. URL: <http://surl.li/dsspp>.

46. Рекомендації щодо забезпечення правомірності використання комп'ютерних програм вільного користування. *Офіційний сайт Мінекономіки*. URL: <http://surl.li/dssp>.

47. Римська конвенція про охорону інтересів виконавців, виробників фонограм і організацій мовлення від 26.10.1961 р. № 995_763. *Верховна Рада України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_763.

48. Сінгапурський договір про право товарних знаків : Міжнародний документ від 27.03.2006 р. *Верховна Рада*

України. URL : http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_h54/print/1324563710759816.

49. Страсбурзька угода про Міжнародну патентну класифікацію : Міжнародний документ від 24.03.1971 р. Верховна Рада України. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/999_001.

50. Рекомендації щодо забезпечення правомірності використання комп'ютерних програм у діяльності суб'єктів господарювання. *Офіційний сайт Мінекономіки*. URL: <http://surl.li/dssqf>.

51. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії : Міжнародний документ від 21.03.2014 р. *Верховна Рада України*. URL: https://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

52. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Верховна Рада України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

Електронне навчальне видання

Методичні вказівки та завдання
до проведення практичних занять і самостійної роботи
з дисципліни «Захист прав інтелектуальної власності
дослідників та наукових установ»
для студентів спеціальності 081 «Право»
освітньої програми «Інтелектуальна власність»
освітнього ступеня «*магістр*»
усіх форм навчання

Відповідальний за випуск О. С. Малетова
Редактор Н. З. Клочко
Комп'ютерне верстання М.С.Уткіна, О.С.Малетова

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 2,62. Обл.-вид. арк. 2,23.

Видавець і виготовлювач
Сумський державний університет,
вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, 40007
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 3062 від 17.12.2007.